

LEOPOLD KRONENBERG (1812–1878)

- finansista, przemysłowiec, działacz gospodarczy i polityczny
- urodzony 24 marca 1812 r. w Warszawie
- rodzice: Samuel i Tekla z domu Lewy
- edukacja: gimnazjum pijarów na Żoliborzu, liceum warszawskie, oddział handlowy szkoły przygotowawczej warszawskiego Instytutu Politechnicznego (1828), studia w Hamburgu (1829), praktyki zawodowe (m.in. w firmie handlowo-bankowej Salomona Heinego, stryja poety), studia na uniwersytecie w Berlinie (1831)
- kariera zawodowa: kierownictwo domu bankowego przy ul. Świętojerskiej „S.L. Kronenberg, wdowa i synowie” (1832); właściciel domu handlowego przy ul. Długiej w Warszawie (1851), fabryki wyrobów tytoniowych w Warszawie (1860–1861) oraz Banku Handlowego w Warszawie (1870)
- udziałowiec spółki dzierżawiającej od skarbu administrację monopolu tytoniowego (1839) — wypowiedział walkę tzw. kontrabandzie, czyli nielegalnemu przywozowi tytoniu z zagranicy, podnosząc w tym celu pensje personelu ścigającego ów proceder; sprowadził nowe maszyny oraz fachowców do krajowych fabryk tytoniowych, zwiększając jakość wyrobów i dochodowość przedsiębiorstwa; udziałowiec Spółki Żeglugi Parowej w Warszawie, kierowanej przez Andrzeja Zamoyskiego (1848); w 1864 r. otrzymał zgodę władz rosyjskich na budowę Kolei Warszawsko-Terespolskiej, oddanej do eksploatacji trzy lata później; w 1874 r. uzyskał koncesję na tzw. Kolej Nadwiślańską wiodącą z kierunku Kowla przez Lublin, Dęblin (z odnogą do Łukowa), Warszawę do Modlina i Mławy, o łącznej długości ok. 500 km (zbudowaną w 1877 r.); wiceprezes zarządu Towarzystwa Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej i Warszawsko-Bydgoskiej
- politycznie związany ze środowiskiem ziemiańskim — za pośrednictwem Andrzeja Zamoyskiego upowszechniał w tych sferach program pracy organicznej umożliwiający stopniową likwidację stosunków feudalnych na drodze reform
- w okresie pierwszych wystąpień ulicznych w lutym 1861 r. doprowadził do utworzenia w Warszawie Delegacji Miejskiej, z myślą opanowania fali rewolucji; poparł wybory do ciał samorządowych, starając się wprowadzić do warszawskiej Rady Miejskiej bliskich sobie przedstawicieli zamożnej burżuazji; pod koniec 1861 r. znalazł się we władzach obozu „Białych”; w 1862 r. szukał przejściowo zbliżenia z margrabią Aleksandrem Wielopolskim i wielkim księciem Konstantym w zamiarze niedopuszczenia do powstania; po wybuchu powstania uznał potrzebę poparcia ruchu zbrojnego pod warunkiem przejścia steru przez obóz umiarkowany; poparł dyktaturę Mariana Langiewicza; w czerwcu 1863 r. pomógł dojść do władzy Karolowi Majewskiemu, za co spotkała go krytyka ze strony „czerwonej” publicystyki
- pod koniec czerwca 1863 r. opuszcza kraj, udając się do Francji; wraca do Warszawy po 14 miesiącach nieobecności i wyrzeka się dalszej działalności politycznej, przechodzi na pozycje ugodowe

- sprawował różne funkcje honorowe i filantropijne — wspomagał „Bibliotekę Warszawską, realizację *Encyklopedii Rolniczej*; działał w Warszawskim Towarzystwie Dobroczynności
- założył Szkołę Handlową (1875), nazwaną następnie jego imieniem (późniejsza Wyższa Szkoła Handlowa, Szkoła Główna Planowania i Statystyki, obecnie Szkoła Główna Handlowa); wspierał Szkołę Techniczną przy Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej
- otrzymał szlachectwo dziedziczne Królestwa Polskiego (1868) jako właściciel kilku dóbr ziemskich
- w latach 1867–1871 kosztem ok. 1 mln. rubli wystawił przy placu Ewangelickim (Małachowskiego) w Warszawie okazały pałac, w którym zamieszkał z rodziną
- w 1845 r. ożenił się Ernestyną Rozalią Leo, córką znanego wówczas warszawskiego lekarza (zmieniając wyznanie z mojżeszowego na ewangelicko-reformowane), z którą miał trzech synów: Stanisława Leopolda, Władysława, Leopolda Juliana oraz trzy córki: Teklę, Marię i Różę
- zmarł 5 kwietnia 1878 r. w Nicei, pochowany został 14 kwietnia w grobie rodzinnym na cmentarzu Ewangelickim w Warszawie

Cyt za: R. Kołodziejczyk, *Kronenberg Leopold, Polski słownik biograficzny*, t. 15, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970, s. 325–327